

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ НА ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КРАЇНІ

Бурковська А.В. кандидат економічних наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Фінансові системи різних країн світу в умовах глобалізації та економічної кризи характеризуються переважним використанням державних запозичень. Державний борг є важливим елементом економічних систем та ефективним інструментом макроекономічної політики. В останні роки тенденція зростання боргу спостерігається в Україні.

На думку вітчизняних вчених [1], інфляція та державний борг є взаємодоповнюючими поняттями: державний борг впливає на зростання інфляції, а підвищення цін, у свою чергу, негативно впливає на виконання державного бюджету. При значному рості цін змінюється структура споживання, що призводить до порушення макроекономічної рівноваги та розбалансованості державного бюджету. За тривалої інфляції дефіцит бюджету накопичується і зростає внутрішня та зовнішня заборгованість держави.

Так, задля пошуку зв'язків між інфляцією та державним боргом, нами було проаналізовано систему показників у динаміці (табл.1), що включають: дефлятор ВВП (залежна змінна), загальне обслуговування зовнішнього боргу (% від ВНД), обсяг зовнішнього боргу (млрд дол. США), середню річну процентну ставку за кредитами, загальні резерви (включають золото, млрд дол. США) (незалежні змінні).

Як видно з таблиці 1, за досліджуваний період (2000-2019 роки) загальне обслуговування зовнішнього боргу (% від ВНД) не мало сталої тенденції і змінювалося циклічно, синхронно із зростанням зовнішнього державного боргу в абсолютному вираженні. Разом із тим спостерігалось збільшення обсягу зовнішнього боргу (млрд дол. США), відбулося скорочення середньої річної процентної ставки за кредитами. Зміни загальних резервів і дефлятора ВВП не мали сталої тенденції.

Методологія дослідження включає кореляційний аналіз впливу групи факторів, що за попередньо сформуваною гіпотезою мають вплив на залежну змінну моделі у досліджуваному періоді. Для аналізу масиву інформації було

побудовано кореляційну матрицю із використанням інструментів програмного забезпечення статистичного аналізу даних JASP (табл. 2).

Таблиця 1. Вихідні дані моделі

Рік	Загальне обслуговування зовнішнього боргу (% від ВНД)	Обсяг зовнішнього боргу (млрд дол. США)	Процентна ставка за кредитами (%)	Загальні резерви (включає золото, млрд дол. США)	Інфляція, дефлятор ВВП (річний, %)
2000	12,384	13,915	41,528	1,477	23,116
2001	6,635	22,209	32,278	3,089	9,836
2002	8,492	23,486	25,349	4,462	5,073
2003	7,858	25,866	17,895	6,946	8,106
2004	6,900	32,109	17,401	9,718	15,146
2005	6,924	35,1	16,174	19,388	24,193
2006	8,910	54,269	15,169	22,36	14,729
2007	8,477	80,812	13,899	32,484	23,102
2008	10,376	99,523	17,493	31,543	28,579
2009	20,033	105,306	20,863	26,501	13,019
2010	20,161	124,527	15,868	34,571	13,922
2011	16,860	137,134	15,947	31,789	14,201
2012	16,971	133,747	18,392	24,553	7,795
2013	21,010	146,636	16,649	20,414	4,337
2014	15,786	126,816	17,718	7,539	15,902
2015	32,423	117,45	21,823	13,301	38,882
2016	12,982	114,998	19,237	15,437	17,333
2017	11,445	122,684	16,384	18,811	22,081
2018	10,391	121,04	19,005	20,818	15,398
2019	8,740	123,843	19,822	25,317	8,13

Джерело: побудовано автором на основі [2].

У моделі вивчення впливу фінансових факторів на дефлятор ВВП наявна пряма кореляція залежної змінної із усіма факторами, включеної до моделі, що підтверджує попередньо сформульовану гіпотезу. Крім того, встановлено сильний зворотній зв'язок між середньою річною процентною ставкою за кредитами і обсягом зовнішнього боргу в абсолютному вимірі (-0.505, p-value <.023), що свідчить про позитивний вплив використання кредитних траншів для підвищення доступності кредитування в економіці країни.

Також сильний зворотній зв'язок спостерігається між обсягом державних золотовалютних резервів і середньою річною процентною ставкою за кредитами (-0.651, p-value <.002), що підтверджує позитивний вплив економічної стабільності на доступність фінансових ресурсів на ринку. Крім того, модель підтвердила значущість прямого зв'язку між золотовалютними резервами і зовнішнім державним боргом в абсолютному вираженні. У той самий час присутня пряма кореляція між державним боргом в абсолютному вираженні та часткою зовнішнього боргу країни у валовому національному доході (0.602, p-value <.005).

Таблиця 2. Кореляційна матриця за моделлю продовольчої безпеки

		Зовнішній борг від ВВП)	Зовнішній борг (% борг (млрд дол. США)	Процентна ставка за кредитами (%)	Загальні резерви (млрд дол. США)	Інфляція (річна,%)
Зовнішній борг (% від ВВП)	Pearson's r	—				
	p-value	—				
Зовнішній борг (млрд дол. США)	Pearson's r	0.602	**	—		
	p-value	0.005	—			
Процентна ставка за кредитами (%)	Pearson's r	-0.057	-0.505	*	—	
	p-value	0.813	0.023	—		
Загальні резерви (млрд дол. США)	Pearson's r	0.202	0.617	**	-0.651	**
	p-value	0.394	0.004	0.002	—	
Інфляція (річна,%)	Pearson's r	0.301	0.022	0.023	0.096	—
	p-value	0.197	0.928	0.923	0.686	—

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Джерело: побудовано автором на основі [2] із використанням інструментів JASP.

Отже, отримані результати підтверджують попередньо сформульовану гіпотезу дослідження. Так, зростання державного боргу, з одного боку, призводить до поповнення золотовалютних резервів у короткостроковому періоді, що впливає на зниження відсоткових ставок та активізацію бізнес-активності у суспільстві, проте з іншого боку, у довгостроковій перспективі зростання частки зовнішнього державного боргу у структурі валового національного доходу призводить до негативних економічних процесів, включаючи інфляцію.

Література:

1. Колобов Ю. Монетарні параметри розвитку економіки України. *Вісник національного банку України*. 2012. №4, С. 3-7.
2. World Bank Open Data: сайт URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення 07.04.2021).